

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Cæremoniale FF. Minorum Strictioris Observantiæ Almæ
Provinciæ Saxonæ S. Crucis**

Sächsische Franziskanerprovinz vom Heiligen Kreuz

Nevhsii, 1706

VD18 10502327

Titulus VI. De Epistola, Graduali, & aliis usque ad Offertorium.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-71672](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-71672)

TITULUS V.

De Oratione.

N. 5. **D**um dicitur DOMINUS VOBISCU M & Oratio Diaconus & Subdiaconus stant retro post Celebrantem in linea recta, cum Sacerdote se moventes, ad cornu Epistolæ absque præviâ inclinatione dum recedunt de medio, quoniam nec Sacerdos se inclinat. Si folium vertendum sit, Diaconus cruce se inclinat in loco suo, & accedens folium verrit, ministerio peracto, facta iterum ad altare reverentia, statim retro Celebrantem recedit. Si cantandum FLECTAMUS GENUA, vide Parte 1. Tit. 17. n. 3. Hoc adverte ex præsentis Rubrica: *illo Diacono, primum flectente, hoc Subdiacono primum surgente.*

TITULUS VI.

De Epistola, Graduali et aliis usque ad Offertorium.

N. 4. **S**ubdiaconus circa finem ultima orationis, accipit ambabus manibus librum Epistolarum ex credentia, supponens utramque manum, deferens illum supra pectus & facta altari genuflexione in medio super infimum altaris gradum. Hæ genuflexiones specialiter præscribuntur non ratione accessus, recessus vel transitus ante medium ut consideranti patet, sed aliam ob causam, ideo enim ad medium vadit, ut flectat. Vadit ad partem Epistolæ contra altare faciens lineam rectam cum Sacerdote stante in cornu Epistolæ, facie ad altare versa, cantat Epistolam, Acolytho tenente librum, juxta antiquam Provinciæ consuetudinem, nec Rubricæ contrarium determinant. Ibidem quam etiam Celebrans interim submissa voce legit: vide Part. 1. Tit. 16.

N. 3. Po-

N. 3. Postea Celebrans eodem modo quo Epistolam legit Gradu-
ale, Tractum, &c. usque ad MUNDA COR MEUM.

Ibid. *Epistola cantata Subdiaconus* librum clausum portans ante pec-
tus ut supra. *Facit iterum genuflectionem altari in medio.* Deinde li-
brum clausum reponit in credentia. *Ac redit ad Celebrantem & genu-*
flectens utroque genu, quia per moram: *osculatur ejus manum* dextram
quam Sacerdos eidem osculandam offert, sinistra super altare retenta,
& *ab eo benedicatur* Sacerdote se ad Subdiaconum aequaliter vertendo,
& signum crucis super eum efformando, nihil tamen dicendo: *prater-*
quam in Missis defunctorum in quibus nec datur benedictio nec Subdia-
conus osculatur Celebrantis manum. Ad finem Epistolæ Thurife-
rarius, facta prius in plano Capellæ genuflexione, quoniam extra cho-
rum accedit sacristiam ignem præparaturus, ut sub ALLELUJA à Choro
cantato thuribulum exhibere valeat Celebranti, quando ad Evange-
lium thus est adhibendum.

N. 5. *Postea idem Subdiaconus accipit Missale Celebrantis* defert per
planum Capellæ facta in medio inclinatione *ad cornu Evangelii in alta-*
ri & ibi in cornu Evangelii cum Diacono in 2do altaris gradu ministrat
Celebranti. Unde Diaconus & Subdiaconus non debent cum aliis
cantare ALLELUJA nisi hoc ministerio peracto & si cum aliis cantent, ita
tempestivè redeundum est ad altare, ut quæ sequuntur, decenter per-
agi possint, convenientius autem manent ad altare, nisi personarum
paucitas eorum præsentiam pro Alleluja cantando requirat.

Ibid. *Delat per Diaconum libro Evangeliorum*: quem de credentiâ
accipit; & ambabus manibus ante pectus portat, factaque in medio
inclinatione aut genuflexione si Venerabile expositum sit, non ere-
ctum, sed planum, *ponit supra medium altaris à parte Epistolæ.* Deinde
Sacerdos *imponit incensum in thuribulum*: antequam Chorus finiat AL-
LELUJA. Dum Organista illud resumit: *Diaconus genuflexus ante al-*
zare, in superiori gradu, *dicit MUNDA COR MEUM.* Interim Versicu-
larii candelabra de credentia accipiunt, & se sistunt paululum extra
medium altaris versus cornu Evangelii. *Et accipiens librum Evange-*
liorum de altari petit benedictionem à Celebrante ab eadem parte Epistolæ
genu-

genuflexus utroque genu in suppedaneo versus Celebrantem. Qui conversus ad eum dicit, DOMINUS SIT IN CORDE TUO &c. Et in fine cum dicit IN NOMINE PATRIS & FILII &c. facit super eum signum crucis dextra manu, quam deinde libro appositam deosculandam offert, sinistram infra pectus tenens.

Ibid. *Osculata Sacerdotis manu* Diaconus absque reverentia descendit, & cum pervenerit ante infimum gradum altaris, ad illud conversus, simul cum aliis Ministris debitam facit reverentiam, per inclinationem vel genuflexionem si expositum Venerabile. Deinde, *cum Subdiacono à sinistris* post factam reverentiam ex loco suo ad eum accedente, *precedente Acolytho & duobus Ceroferarijs cum candelis accensis*: vadit ad aquilonem seu cornu Evangelii, ubi se sistens inter gradus altaris & parietem, *versus populum* id est, facie versa ad populum: id enim verba illa, *versus populum*, ubique in Rubricis significant: *Subdiacono librum tenente ante pectus: medio inter duos Acolyths* hinc inde stantes, vultibus ad invicem versis: sic immoti toto tempore Evangelii, ut aliis flectentibus aut inclinantibus non flectant, nec inclinent, *tenentes candelabra accensa dicit DOMINUS VOBISCUM*, junctis manibus.

Si situs hic præscriptus alicubi ob loci constitutionem uti Paderbornæ, servari nequeat: servandus quidem est alius, tamen quantum fieri potest huic conformis. *Cum dicit sequentia, &c.* Diaconus solo pollice dextræ manus, quæ extensa manet, sinistra super librum posita signat eundem in principio Evangelii, deinde infra pectus retracta, dextra similiter extensa solo pollice, frontem, os, & pectus: quod & Sacerdos facit. *Postea ter librum incensat*, hoc est in medio à dextris libri, quæ est sinistra Diaconi, & sinistris, quæ est illius dextra ita tempestive ut finita sit incensatio, postquam Chorus respondit GLORIA TIBI DOMINE, & reddito thuribulo à latere suo dextro, prosequitur Evangelium junctis ante pectus manibus.

Ibid. *Interim Celebrans post datam Diacono benedictionem retrahens se*: statim post datam benedictionem, nisi adhuc pulsetur Organum, alioquin tamdiu se vertit ad altare, *ad cornu Epistolæ*, unico circiter passu à medio

medio recedens. *Ibi stat junctis manibus versus Diaconum, & cum nominatur JESUS caput inclinatur versus altare: Diaconus versus librum, ad alia nomina ad quæ inclinandum etiam Sacerdos versus librum inclinatur: cum verò genuflectendum est, Diaconus versus librum, Sacerdos versus altare genuflectit.*

Ibidem. Finito Evangelio Sacerdos, osculatur librum. Si initium illius in præcedenti folio contineatur, Diaconus folium vertat: à Subdiacono sibi delatum, apertum, qui dum fert librum transiens ante medium altaris, nullam facit cruci reverentiam ut docet GAVANTUS, nisi expositum sit Venerabile Sacramentum, nec Sacerdoti propter reverentiam Evangelii, postquam autem Celebrans librum osculatus, libro clauso, facit primo Celebranti, deinde altari reverentiam, & reponit librum in credentia: & Celebrans à Diacono adhuc stante, ubi Evangelium decantavit facta humerorum inclinatione ante & post: ter incensatur postmodum Diaconus & Subdiaconus vadunt ad secundum altaris gradum.

Ibid. Postea stans in medio altaris versus ad crucem, incipit, si dicendum sit, CREDO stantibus postea hinc inde in secundo altaris gradu Diacono & Subdiacono deinde ad altare prævia inclinatione ad verbum DEUM accedentibus & cum eo prosequentibus ut dictum est ad GLORIA IN EXCELSIS DEO. Cum Celebrans legit ET INCARNATUS EST, &c. ipse & omnes Ministri genuflectunt unico genu: lecto CREDO Diaconus & Subdiaconus sistunt se post Celebrantem in linea recta: & dum Chorus cantat ET INCARNATUS EST, &c. Singuli utroque genuflectunt locis suis. Sacerdos ad altare, Diaconus in 2do gradu, Subdiaconus in plano Capellæ nisi sedeant: vide Part. 1. Tit. 17. n. 3.

Ceroferarii statim finito Evangelio deponunt candelabra super credentiam,

N. 7. Cum verò in Symbolo cantatum fuerit ET INCARNATUS EST, usque ad & ET HOMO FACTUS EST, inclusivè, Diaconus accepta bursa de credentia si sedeat surgit, & facta reverentia Sacerdoti, recta via vadit ad credentiam, ambabus manibus eam defert elevatam ante pectus, cum solitis reverentijs ad medium altaris, hoc est inclinationibus: et si enim

H

ab in-

ab ingressu Sacerdotis usque ad finem Missæ frequentissimè ponatur hæc vox REVERENTIA nullibi tamen amplius quid significat, quam inclinationem: excepto Tit. 2. n. 2. ubi habes: *genuflectens debitam facis reverentiam.* Defert autem bursam per planum Capellæ: *in quo*, medio altaris, *explicat Corporale*, & bursam collocat ad cornu Evangelii: & *revertitur ad Celebrantem*, si adhuc sedeat, descendens facta prius cruci inclinatione per cornu Epistolæ, si Sacerdos non sedet facta inclinatione sistit se post Celebrantem.

TITULUS VII.

De Offertorio et aliis usque ad Canonem.

N. 9. **I**N Missa solemni dicto OREMUS Diaconus & Subdiaconus accedunt ad altare in cornu Epistolæ. Quam primum Sacerdos absolvit DOMINUS VOBISCU Subdiaconus vadat ad credentiam, ut interim dum Chorus respondet, ET CUM SPIRITU TUO, & à Celebrante legitur Offertorium, adjuvantibus Versiculatiis accipiat velum longum ab humeris ejus dependens cum Calice tecto extremitatibus veli ab humeris illius dependentis. Calicem *manu sinistra tenens & alteram manum superponens velo, ne aliquid decidat.* Velum autem parvum Calicis relinquitur in credentia. Ita ut lecto Offertorio sistere se possit in cornu Epistolæ. Si non sit CREDO, Subdiaconus simul defert bursam cum Calice, *Comitatus ab Acolyho* eum sequente per viam breviorē; Dum hæc aguntur à Subdiacono, Diaconus dicto OREMUS accedit ad altare in cornu Epistolæ.

Ibidem. *Ipse Diaconus Calicem detegit*, quam accepit de manu Subdiaconi, & ponit in cornu Epistolæ, si adsint hostiæ consecrandæ, antequam dat patenam Celebranti vel mox post dictum OREMUS eas collocat super Corporale ut de Missa privata Tit. 2. n. 3. dictum est, & *dat patenam cum hostia Celebranti osculando ejus manum.* Interim Sub-
diaconus